

Bestyrelsens beretning 2012:

SATS PÅ BILLEDKUNSTEN!

Danskerne er vilde med billedkunst. Kunstmuseernes besøgstal er rekordhøje, folk strømmer til kunstmesser og gallerier, og fritidskurser overtegnes af interesserede, der vil afprøve billedkunstens teknikker. Samtidig er de, der leverer indholdet og sælger billetterne – kunstnerne – blandt de dårligst betalte faggrupper herhjemme. Den skævhed bør der rettes op på.

At investere i gode arbejdsvilkår for kunstnere kan betale sig. For flere undersøgelser, både danske og internationale, har de senere år peget på, at billedkunsten udgør en form for grundforskning i de øvrige visuelle fag som design, mode, arkitektur, film og tv - dvs. alle de kreative erhverv, som politikere er enige om, Danmark i stigende grad skal leve af fremover, og som allerede i dag fungerer som økonomisk dynamo for resten af samfundet.

Det er derfor på tide at styrke billedkunsten i Danmark. Ikke (kun) for kunstnernes skyld, men for hele samfundets. Derfor har BKF's bestyrelse i løbet af året arbejdet på at formulere en handlingsplan for billedkunsten, der kan give beslutningstagerne konkrete idéer til en målrettet politisk satsning på vores område i stil med den, musikken har fået tidligere i år.

Det handler om systematisk at styrke hele billedkunstens fødekæde – fra folkeskole og gymnasium over billedskoler og billedkunstnerisk grundkursus, til læreruddannelse og kunstakademier. Om at sikre forbedringer af billedkunstneres arbejdsvilkår. Og om at skabe mange flere muligheder for at møde den professionelle billedkunst i boligbyggeri, virksomheder, institutioner og offentlige rum i hele landet.

Forude venter et længere politisk benarbejde for at skabe gehør for BKF's forslag om en handlingsplan. Vi har ingen illusioner om, at det bliver let, men vi tror på, at forbundet kan vække politikernes interesse. Ikke mindst fordi det samfundsøkonomiske rationale for at investere i billedkunsten er skærpet under de senere års økonomiske krise.

NY REGERING, NY KULTURMINISTER

Regeringsskiftet og den nye kulturminister, Uffe Elbæk (R), gav håb om, at der ville blive ført en ny kulturpolitik. Regeringspartierne havde i årene op til valget i 2011 skitseret et væsentligt løft til kulturlivet som bl.a. omhandlede en forbedring af kunstnernes levevilkår og flere penge til kulturen og en generel økonomisk satsning på det kreative arbejdsmarked. Dette har dog indtil videre ladet vente på sig – og i hvert fald på billedkunstens område, savner vi stadig at se forslag, som vil styrke faget i fremtiden.

REFORM AF KUNSTSTØTTEN

I april påbegyndte Folketingets kulturordførere forhandlingerne om kunststøttens fremtidige indretning. Baggrunden var den såkaldte Liebst-rapport, som sidste år anbefalede en række ændringer for at gøre systemet enklere og mere gennemsigtigt.

Kulturminister Uffe Elbæk (R) lagde op til et bredt forlig mellem partierne, hvilket gjorde det vanskeligt for BKF og de andre kunstnerorganisationer at få sparket forslag ind. Og i juni kunne kulturministeren så offentliggøre en fælles aftale om reform af kunststøtten mellem regeringen, Venstre, Konservative, Dansk Folkeparti og Enhedslisten.

Aftalen indebærer først og fremmest, at Statens Kunstråd nedlægges og al statslig kunststøtte samles i Statens Kunstfond.

I det nye Statens Kunstfond får hver kunstart to fagudvalg: Et, der tildeler frie arbejdslegater, og et, der tildeler projektstøtte.

Det betyder, at billedkunsten med den nye struktur mister to selvstændige fagudvalg: dels Statens Kunstfonds Udvalg for Kunst i det Offentlige Rum, dels Statens Kunstråds Internationale Billedkunststudvalg.

Det er meget problematisk. Først og fremmest fordi arbejdsbyrden i de to billedkunstneriske udvalg i det nye Statens Kunstfond bliver meget stor, og fokus på enkelte af billedkunstens områder let fortabes, f.eks. kunsten i det offentlige rum og dansk kunst i udlandet. Men også fordi den nye struktur er et led i en ensretning af kunstarterne, som er bekymrende. Kunstarterne er forskellige og har forskellige arbejdsvilkår. Det bør kunststøttesystemet afspejle.

At politikerne samtidig fjernes fra kunstfondens Repræsentantskab er også noget, BKF har kritiseret i forbundets kommentarer i forbindelse med reformen: Den nye struktur afskaffer en demokratisk vigtig dialog mellem politikere og kunstnere, som hidtil har været med til at kvalificere og legitimere kunststøtten over for offentligheden.

Samlet set er reformen nødvendig, men bestyrelsen er bekymret for, hvilke konsekvenser ændringerne vil få både på kort og længere sigt. F.eks. kan det give problemer at samle støtte til projekter og frie legater i samme organisation – erfaringen viser, at de frie midler trues i længden af kravene om detaljerede projektbeskrivelser og afrapporteringer af projekter. Det vil BKF holde et vågent øje med fremover.

REFORM AF DE LIVSVARIGE YDELSER

Samtidig med reformen af kunststøttestrukturen offentliggjorde kulturministeren en reform af de livsvarige kunst-

nyrdelser. Og konsekvensen af kulturministerens timing blev, at de principielle indhold i begge reformer druknede i den efterfølgende offentlige debat om "rige kunstnere" og deres "ret" til at modtage offentlige ydelser.

Reformens substans er, at billedkunstnerne mister 23 af hidtil 93 ydelser til fordel for bl.a. arkitekter og designere. Desuden bortfalder minimumsydelsen. Dvs. at kunstnere, der tjener mere end ca. 380.000 kr. om året betragtes som "for rige" til at modtage ca. 16.700 kr. årligt før skat!

BKF påpegede i denne forbindelse selvfølgelig det absurde i definitionen af 'rige kunstnere'. Desuden kritiserede forbundet, at reformen af ydelserne rammer den fattigste kunstnergruppe, nemlig billedkunstnerne, hårdest.

Ser man tallene nærmere efter, viser det sig desuden, at der reelt er tale om en spareøvelse:

Reformen betyder nemlig - udover at den såkaldte minimumsydelse afskaffes - at ydelsen ikke længere vil blive til delt kunstneres efterladte og enker. Dette, kombineret med flere nye såkaldte 0-ydelser til f.eks. arkitekter og designere, giver besparelser på mellem tre og fire mio. kr. årligt.

De penge kunne politikerne passende bruge til at bibeholde de 23 livsvarige ydelser til billedkunstnere. For det erklærede formål med reformen var jo netop at sikre, at kunststøtten går til de kunstnere, der har mest brug for pengene.

BKF har ydermere gjort Kulturstyrelsen opmærksom på, at de har lavet en regnefejl i forbindelse med omfordelingen af ydelserne: der mangler 12 ydelser i den nye model. Det erkender embedsværket. Hvad konsekvensen bliver, er pt. uvist. Men der er altså lavet en regnefejl, og det KAN betyde, at politikerne må mødes igen, inden de kan præsentere et endeligt lovforslag, og det giver BKF mulighed for at søge indflydelse til det sidste.

FOKUS PÅ BILLEDKUNSTNERES ARBEJDSVILKÅR

Billedkunstneres arbejdsvilkår fik en del medieomtale i begyndelsen af året. Det skete på baggrund af en rundspørge foretaget af dagbladet Politiken blandt BKF's medlemmer, som BKF samarbejdede med avisen om.

Rundspørgeren gav god omtale af de manglende honorarer i forbindelse med udstillinger og af hele problematikken omkring kunstneres gratis arbejde.

Flere medlemmer har meldt tilbage, at de var glade for, at der blev sat fokus på deres levevilkår. Hele undersøgelsesresultatet blev bragt til orientering for medlemmerne i martsudgaven af fagbladet Billedkunstneren.

UDSTILLINGSVEDERLAG

Sammen med Organisationen af Danske Museer, Foreningen af Danske Kunsthaller og Unge Kunstnere og Kunstfor-

midlere har BKF i foråret deltaget i en møderække om revision af reglerne for udstillingsvederlag. Billedkunstcentret under Kulturstyrelsen fungerede som forhandlingsleder. Der var ikke stillet nye penge i udsigt i forbindelse med revision af regelsættet, så opgaven bestod primært i at opnå enighed om en forenkling af regelsættet.

I forsommeren blev der indgået en aftale om retningslinjer for en ny vederlagsordning, som forventes implementeret i lovgivningen i den nærmeste fremtid. På BKF's foranledning vil ordningen bl.a. skifte navn til "Visningsafgift", så der fremover ikke burde være tvivl om, at et udstillingsvederlag ikke kan betragtes som et egentlig honorar til kunstneren i forbindelse med udstillingen.

KUNSTNERHONORAR

På bl.a. BKF's foranledning, er reglerne om kunstnerhonorar blevet skærpet i Statens Kunstråd. Når kunstnere medvirker i opsætningen af en udstilling, skal kunstnerne fremover honoreres for dette arbejde. Dette indebærer, at institutionerne ikke længere kan opnå tilskud til denne del af en udstilling uden at kunstnerne afregnes for udført arbejde.

BKF har endvidere taget de første skridt til udformning af en ny standardaftale i samarbejde med museerne og kunsthallerne. Unge Kunstnere og Kunstformidlere deltager ligeledes i dette arbejde.

CHARLOTTENBORG

I marts måned meddelte kulturministeren, at Charlottenborg skulle fusioneres med Kunstakademiets Billedkunstskoler og i juni blev ministeriets udkast til bekendtgørelse sendt i høring. Her fremgik det, at Kunstakademiets rektor fremover alene skulle være ansvarlig for kunsthallens drift, og at der derfor ikke skulle nedsættes nogen ny bestyrelse.

BKF pegede i sit høringssvar på, at det økonomiske grundlag for at drive en kunsthall med internationale ambitioner aldrig har været til stede, og at det ikke er en holdbar løsning, at gøre det til akademiets opgave at drive en kunsthall. BKF anbefalede endnu engang, at en kunstnerstyret bestyrelse bør være ansvarlig for driften af Charlottenborg. Bekendtgørelsen er trådt i kraft i september måned.

KUNSTNERE I KLEMME PÅ GALLERIER

BKF har i årets løb også haft fokus på kunstnere, der kommer i klemme, når gallerier går konkurs. Billedkunstnerens artikel i juniudgaven fik en del opmærksomhed i andre medier og har bidraget til, at der er skabt en frugtbar debat om denne problematik.

Galleribranchen hviler i overvejende grad på et tillidsforhold mellem kunder, galleri og kunstner og for branchen, som sådan, kan det være ødelæggende, at kunstnere ikke får afregnet for solgte værker gennem deres galleri. 10-15 %

af gallerierne er lukket siden 2008 og i hovedparten af disse gallerilukninger har kunstnerne modtaget deres værker retur og er blevet afregnet for solgte værker.

BKF har efterfølgende været i dialog med Dansk Gallerisammenslutning (DGS) og der er bekymring for, at problemets omfang er større, end vi umiddelbart kan konstatere på baggrund af de forholdsvis få konkurer inden for branchen. De brådne kar kan være ødelæggende for det samlede gallerisalg, så situationen følges nøje.

KUNST I BYGGERIET

BKF arbejder løbende med at sætte fokus på kunsten i byggeriet. Det byggeboom, som vi oplevede op igennem 00'erne, gav ikke et tilsvarende afkast i kunstneriske udsmykninger, og de store statslige byggeprojekter, som sygehusbyggerierne, metroudvidelsen og Femernforbindelsen, sker ofte i partnerskab med andre samarbejdspartnere, hvorved det såkaldte kunstcirkulære for statslige byggerier udhules eller slet ikke finder anvendelse. Hvis cirkulæret blev udvidet, så det ikke kun omfattede statslige bygherrer, men også regioner, kommuner m.fl., ville der blive tale om trecifrede millionbeløb, som kunne bruges på kunst!

Det var hovedbudskabet i juniudgaven af fagbladet Billedkunstneren med tema om kunst i byggeriet. BKF's forslag om at udvide kunstcirkulæret blev bakket op af både Kulturstyrelsen og Akademiraadet og blev bl.a. omtalt på DR Kultur.

KOMMUNALE BILLEDKUNSTRÅD

Der bliver stadig flere kommunale billedkunstråd rundt om i landet. Det har været et vigtigt incitament, at Statens Kunstråd hjælper til med finansieringen af billedkunstrådets aktiviteter: Det er "dobbeltop" for kommunen, hvis den satser på den professionelle billedkunst i form af et billedkunstråd. Betingelsen for at få tilskud fra Statens Kunstråds pulje er som bekendt, at der er et flertal af kunstkyndige – dvs. professionelle billedkunstnere, kunsthistorikere og andre fagligt kvalificerede – i det kommunale billedkunstråd. Men erfaringerne viser, at det tager tid at få etableret billedkunsten som en selvfølgelig medspiller i de kommunale beslutningsgange, især i kommuner uden tradition på området. Der mangler en "trin for trin"-guide, en slags "grønsættebog" i, hvordan det kan gribes an at etablere et sådant billedkunstråd. BKF har foreløbig samlet og præsenteret en

sådan guide på forbundets hjemmeside til fri afbenyttelse. Og bestyrelsen har besluttet at afholde en offentlig konference om kommunale billedkunstråd i 2013 med henblik på at organisere billedkunstrådene i et netværk og sætte fokus på deres betydning for dansk kunstliv.

BILLEDKUNST FOR BØRN OG UNGE

Trods gentagne anbefalinger om at styrke de billedkunstneriske tilbud til børn og unge, må billedskoler, billedkunstneriske grundkurser og andre tilbud til børn og unge, hvor professionelle billedkunstnere underviser, stadig kæmpe for at overleve. Derfor satte BKF i septemberudgaven af forbundets blad fokus på billedkunstneriske tilbud for børn og unge.

Både hvad angår lovgivning, finansiering og institutionel forankring har billedkunst for børn og unge ringere rammebetingelser end de øvrige kunstarter. F.eks. er der lovkrav og statslig finansiering for musikskoler og Musikalsk Grundkursus, mens billedskoler og Billedkunstnerisk Grundkursus er uden statslig finansiering og mangler forankring i lovgivningen.

BKF har i løbet af året knyttet nye bånd til flere af aktørerne på området, bl.a. Landsforeningen Børn, Kunst og Billeder, med henblik på f.eks. fælles kampagner for at sætte fokus på sagen. Samtidig har BKF engageret sig i en arbejdsgruppe i Dansk Kunstnerråd, der er i færd med at planlægge en konference om de kunstneriske fags betydning. Konferencen skal finde sted i løbet af 2013.

KUNSTNERISK FORSKNING

Kunstnerisk forskning vinder i stigende grad indpas på kunstakademier og universiteter, både herhjemme og i udlandet. Og mens nogle kunstnere ser positive muligheder i begrebet, frygter andre, at det fører til en akademisering af kunsten. Men hvad betyder "kunstnerisk forskning" egentlig? Og er der grund til at glædes over eller at kritisere begrebets fremmarch? Sådan lød indgangsspørgsmålene til en temaudgave af BKF's blad Billedkunstneren og til et efterfølgende debatseminar på Overgaden Institut for Samtidskunst i februar. Seminaret var arrangeret i samarbejde med UKK, og var BKF's mest velbesøgte hidtil med omkring 100 interesserede deltagere, der bl.a. lyttede til oplæg fra Mikkel Bogh, rektor for Kunstakademiets Billedkunstskoler.